

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»

95-річчю заснування
Донецького національного
технічного університету
ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ

ФЕНОМЕН УКРАЇНСЬКОЇ ІНТЕЛІГЕНЦІЇ В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛЬНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

Матеріали
Всеукраїнської науково-практичної конференції
17–18 березня 2016 року

Красноармійськ – 2016

Міністерство освіти і науки України
Державний вищий навчальний заклад
«Донецький національний технічний університет»

**Феномен української інтелігенції
в контексті глобальних трансформацій**
(до 95-річчя заснування Донецького
національного технічного університету)

Матеріали
Всеукраїнської науково-практичної конференції
17–18 березня 2016 року

Красноармійськ
ДВНЗ «ДонНТУ»
2016

УДК 316.663 (477)
Ф42

Рекомендовано до видання Вченою радою
ДВНЗ «Донецький національний технічний університет»
(протокол № 6 від 25.02.2016)

Рецензенти:

доктор філософських наук, професор Г. Є. Аляєв
доктор філологічних наук, професор О. О. Бровко
доктор історичних наук, професор Г. П. Докашенко

Відповідальний редактор:

М. О. Нікульчев, д-р богосл. наук, канд. філос. наук, професор.

Редакційна колегія:

О. І. Блашишин, канд. філос. наук, доцент; І. О. Дмитрик, канд. іст. наук; О. С. Єлякіна, д-р богослов'я, доцент; М. М. Кабанець, канд. пед. наук, доцент; О. Є. Кіпко, д-р техн. наук, професор.

Ф42 **Феномен української інтелігенції в контексті глобальних трансформацій** (до 95-річчя заснування Донецького національного технічного університету): матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (Красноармійськ, ДонНТУ, 17–18 березня 2016 року) / Вст. сл. проф. Кашуба М. В., відп. ред. проф. Нікульчев М. О. – Красноармійськ : ДВНЗ «ДонНТУ», 2016. – 316 с.

ISBN 978-966-377-195-3

Збірник містить матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, присвяченої 95-річчю заснування Донецького національного технічного університету. Співорганізаторами конференції виступили ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», філософський факультет Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника; філософський факультет Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна; кафедра філософії і соціально-політичних дисциплін Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка; кафедра теорії та історії культури Львівського національного університету ім. Івана Франка. Авторами збірки є фахівці у галузях філософії, історії філософії, релігієзнавства, історії, культурології, філології, літературознавства – науковці, аспіранти, магістранти та студенти.

Збірник адресований тим, хто займається проблемами ідентифікації української інтелігенції в її філософській та історичній ретроспективах, а також у творчій спадщині українських мислителів, істориків, письменників та видатних громадських діячів різних часових періодів.

ISBN 978-966-377-195-3

© ДВНЗ «Донецький національний
технічний університет»
© Автори статей, 2016

ХОБТА С. В.

**РОЛЬ С. РУДНИЦЬКОГО В ОБҐРУНТУВАННІ
ДЕРЖАВНИХ КОРДОНІВ УКРАЇНИ**

В умовах тривалої політичної кризи і військового конфлікту в Україні природна увага до ролі інтелектуальної еліти країни в житті суспільства. Важливим є актуалізація постатей, які відстоювали Україну і сприяли її розгляду в широкому міжнародному контексті, визначаючи її місце в глобальному середовищі.

Такою постаттю є академік Степан Рудницький – фундатор новітньої української географії та картографії, людина, яка першою науково обґрунтувала національні державні кордони України та геополітично визначила Україну як європейську державу.

Вітчизняне наукове товариство познайомилось з науковим доробком С. Рудницького на початку 90-х років XX ст. завдяки львівським географам: проф. О. Шаблію, І. Ровенчак, М. Білецькому, М. Влах, О. Вісьтак та ін. [1, с. 10]. З того часу внесок С. Рудницького постійно осмислюється. Не втирають актуальності його ідеї щодо теоретичних засад географії, методології української картографії [2], географічної освіти [3]. Словник географічних термінів С. Рудницького, незважаючи на певну втрату реальних відповідників у сучасному мовленні, став підґрунтям для подальшого розвитку географічної термінології [4, с. 23]. Аналіз основних напрямів наукової діяльності С. Рудницького показує, що він віддавав перевагу фізико-географічним дослідженням, але, виходячи з потреб української державності, більшість праць написав у галузі антропогеографії і політичної географії [5, с. 30.].

Період наукової роботи С. Рудницького – кінець XIX – початок XX ст. Це час великих політичних змін, пов'язаних з розквітом ідеї національної держави. Щоб заявити про свої права на незалежність країни необхідно було науково обґрунтувати свій простір і кордони і довести це європейській громадськості. Про Україну у світі практично не знали. Так, у тогочасних виданнях Британської енциклопедії згадка про Україну обмежувалась кількома реченнями, тоді як Уганда (британська колонія) характеризувалась на кількох сторінках [5, с. 31]. В цих умовах написання географії України, окреслення її кордонів, було не тільки науковим, але й суспільно-політичним завданням.

С. Рудницький розробив основи географії України в її етнічних межах. У 1910 р. вийшла перша частина «Короткої географії України» – «Фізична географія», а у 1914 р – друга – «Антропогеографія». Паралельно до створення географічних основ державної незалежності української нації, він інтенсивно популяризує Україну, публікуючи українознавчі праці німецькою, французькою, італійською, англійською та іншими мовами [1, с. 11].

На його думку, в основі визначення кордонів держави має лежати етнічний принцип і Українська держава має відродитися в етнічних межах українського народу. Він був переконаний, що уряди української держави у пореволюційний час (1917–1920 рр.) «показали цілковиту відсутність розуміння ваги граничних питань». В наслідок цього етнічні землі опинились за межами УРСР у складі інших держав:

- Лемківщина, Надсяння, Ярославщина, частина Холмщини і Підляшшя – у складі Словаччини і Польщі;
- Частина Берестейщини і Гомельщини – Білорусі;
- Південна частина Курщини, Білогородщини, Вороніжчини, північно-західна Ростовщина, захід Краснодарщини – Росії;
- Південна частина гірла Дунаю, Мармарощина, південно-Західне Закарпаття – Румунії.

Все це призвело до того, що на початок ХХ ст. державна територія України не лише була суттєво зменшена і не відповідала етнічним границям українського народу, але й обриси її опинилися надзвичайно спрощеними [2]. Протягом новітньої історії це слугувало джерелом прикордонних спорів. Наприклад, уряд УСРР неодноразово намагався переглянути східний кордон з РСФРР (в 1918 р., 1922 р., 1927 р.), обґрунтовуючи свої вимоги етнічним переважанням українців на спірних територіях [6].

В сучасній науці етнічний принцип не є домінуючим. Наприклад, М. Дністрянський у якості методологічного принципу дослідження територіальної організації етнополітичної системи України використовує принцип перехресного аналізу: дослідження впливу етногеографічного чинника на територіально-політичну сферу України і, навпаки, – територіально-політичної сфери на етногеографічні взаємини [7, с.5]. Але проблема збереження кордонів набуває гострої актуальності.

Цікаво відзначити, що, на думку С. Рудницького, з усіх ділянок державного кордону України (побережжя Чорного і Азовського морів, західний, північний кордон), південно-східний степовий кордон був найбільш незахищеним і не сприяв обороноздатності України [2]. Як показала історія, морське узбережжя теж не гарантує сталості кордонів якщо політична еліта не націлена відстоювати національні інтереси. Обрис українського державного кордону деформований і понівечений. Не дати законсервувати цей статус може розглядатися як продовження справи С. Рудницького в сучасних умовах інтелектуалами країни.

Література

1. Шаблій О. Академік Степан Рудницький – фундатор новітньої української географії, картографії і модерної землезнавчої освіти / Олег Шаблій // Часопис соціально-економічної географії, Харків: Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна – Випуск 3 (2). – 2007. – С.10-20.
2. Шаблій О. І. Академік Степан Рудницький – фундатор української географії. – Львів: Редакційно-видавничий центр Львівського держ. університету, 1993. – 224 с.

3. Заставецька О. Роль академіка Степана Рудницького у розвитку географічної освіти в Україні / Ольга Заставецька. – Режим доступу: <http://ukrtur.narod.ru/personalii/ukrgeo/z/zastol/web/rolsteprudn/rolakadsteprud.htm>.
4. Влах М. Степан Рудницький – фундатор української суспільно-географічної термінології / Мирослава Влах // Часопис соціально-економічної географії, Харків: Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна – Випуск 3 (2). – 2007. – С. 21–23.
5. Івах Я. Співвідношення фізико- та суспільно-географічних аспектів у творчій спадщині С. Рудницького / Ярослав Івах // Часопис соціально-економічної географії, Харків: Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна – Випуск 3 (2). – 2007. – С. 30–33.
6. Сергійчук В. Етнічні межі і державний кордон України / Володимир Сергійчук. – К. : ПП Сергійчук М.І., 2008. – 560 с.
7. Дністрянський М. С. Етнополітична географія України: проблеми теорії, методології, практики: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д. геогр. наук: спец. 11.00.02 «Економічна і соціальна географія» / М. С. Дністрянський. – К., –2005. – 34 с.

Хримли П. Е.

ЦЕРКОВНАЯ ТРАДИЦИЯ КАК СПОСОБ СОХРАНЕНИЯ ИДЕНТИЧНОСТИ ХРИСТИАНСТВА

Процесс сохранения и передачи содержания предмета веры (traditum) в христианстве как таковом и в каждой христианской конфессии имеет свои специфические особенности, поэтому термин «Церковная традиция» помогает распознать всю совокупность элементов, присущих отдельной конфессии и делает ее узнаваемой среди других конфессий. В связи с этим представляет интерес, как отдельные элементы (tradita) предмета веры взаимодействуют между собой, составляя церковную конфессиональную традицию и какие факторы влияют на этот процесс. В современном обществе, процессы, связанные с усилением либеральных тенденций, затрагивают также и фундаментальные основы христианской цивилизации на которых базируются нравственные ценности общества. Изменяется не только понимание моральных и нравственных категорий, изменяется также правовое поле социальных взаимоотношений в странах Западной Европы, что искажает саму природу христианской цивилизации – принимаются правовые нормы, не соответствующие природе христианской морали: легализуются однополые связи, эвтаназия, аборт. Церковь, в ряде случаев идет на соглашательство с подобными явлениями, тем самым извращая свою природу, теряя свое предназначение: сохранить евангельскую истину в ее неповрежденной чистоте. Такие церковные структуры, идущие «в ногу со временем», зачастую претендуют на свою преемственность с ранней церковью, апеллируя к тем историческим и социальным процессам, которые происходят в обществе, доказывая древность своего существования и

Наукове видання

**Феномен української інтелігенції в контексті
глобальних трансформацій
(до 95-річчя заснування Донецького
національного технічного університету)**

**Матеріали
Всеукраїнської науково-практичної конференції**

Матеріали друкуються зі збереженням
оригінального авторського стилю
українською та російською мовами

Технічний редактор, коректор *Ю. А. Бищенко*

Підписано до друку 09.03.2016.
Формат 60х84/16. Папір офсетний.
Друк різнографічний.
Умов. друк. арк. 19,75. Обл.-видавн. арк. 20,8.
Наклад 300 прим. Зам. № 12772.

Видавець: Державний вищий навчальний заклад «Донецький національний
технічний університет», пл. Шибанкова, 2, м. Красноармійськ, 85300, Україна

Свідectво про державну реєстрацію суб'єкта видавничої справи:
ДК 4911 від 09.06.2015.

Віддруковано з оригіналів замовника.
ФОП Корзун Д.Ю.
м. Вінниця, вул. 600-річчя, 21а.
Тел.: (0432) 69-67-69, 603-000
(096) 97-30-934, (093) 89-13-852
e-mail: info@tvoru.com.ua